

Goda möjligheter till ökat välbefinnande – Delbetänkande av produktivitetskommissionen

Energimarknadsinspektionen (Ei) välkomnar utredningens ambition att skapa förutsättningar för en effektiv och hållbar energiförsörjning som stödjer Sveriges långsiktiga tillväxt och konkurrenskraft. Nedan följer synpunkter på de delar som berör Ei:s ansvarsområde.

Ei har inga synpunkter på förslaget om att regeringen bör ta vidare redan inkomna förslag för hur elnätet snabbare ska kunna byggas ut: Växelströmsledningar på högre spänningsnivåer ska som utgångspunkt byggas som luftledning.

Ei instämmer delvis i förslaget att undanta byggande av ledningar med ledningskoncession från förbuden i miljöbalken mot påverkan på områden som omfattas av biotopskydd eller strandskydd.

Ei instämmer i förslaget att överväga att begränsa Energimarknadsinspektionens skyldighet av att beakta sena remissyttranden.

Ei motsätter sig delvis förslaget om att staten bör i högre grad samordna sitt arbete i tillståndsärenden och på sikt bör det införas en tillstånds- och tillsynsmyndighet.

Ei har inga synpunkter på förslaget om att regeringen ska ge ett antal myndigheter i uppdrag att utreda förutsättningarna för s.k. regulatoriska sandlådor inom sina verksamhetsområden.

Ei har inga synpunkter gällande övriga förslag i delbetänkandet utanför Ei:s ansvarsområde

Sammanfattning

Ei välkomnar Produktivitetskommissionens ambition att skapa förutsättningar för en effektiv och hållbar energiförsörjning som stödjer Sveriges långsiktiga tillväxt.

Ei bedömer att förslagen avseende bostäder och byggande, transportinfrastruktur, utbildning, kommunsektorn och skatter inte berör Ei:s ansvarsområde, Ei lämnar därför heller inga synpunkter på dessa förslag. Utredningen lyfter behovet av att korta ledtider i tillståndprocesser. Ei instämmer i behovet av effektivisering och parallella processer och välkomnar förslaget att begränsa skyldigheten att beakta sena remissyttranden. Avseende bedömningen om att skapa en central tillstånds- och tillsynsmyndighet skulle Ei behöva ett mer konkret förslag för att kunna bedöma hur det skulle påverka dels tillståndprocesserna för nätkoncession dels vilka konsekvenser det har på nätutbyggnaden i stort. När det gäller undantag från biotopskydd och strandskydd för elnätutbyggnad instämmer Ei delvis, men betonar vikten av fortsatt miljöhänsyn. Ei har inga invändningar mot förslaget om regulatoriska sandlådor och har redan påbörjat arbete inom området.

Energimarknadsinspektionens övervägande

Kapitel 6 - Tillståndprocesser

Förslag: Regeringen bör ta vidare redan inkomna förslag för hur elnätet snabbare ska kunna byggas ut: Växelströmsledningar på högre spänningsnivåer ska som utgångspunkt byggas som luftledning.

Ei har inga synpunkter på förslaget. Avseende valet av teknik för växelströmsledningar som är avsedd för en spänning om 130 kilovolt eller högre så regleras det i 19a§, förordningen om nätkoncession (2021:808). Enligt 19a§ ska dessa kablar som regel anläggas som luftledning. Förslaget har därmed redan genomförts genom SFS 2025:34, förordning om ändring i förordningen (2021:808) om nätkoncession. Ei ser därför ingen anledning att kommentera på förslaget.

Förslag: Regeringen bör ta vidare redan inkomna förslag för hur elnätet snabbare ska kunna byggas ut: Undanta byggande av ledningar med ledningskoncession från förbuden i miljöbalken mot påverkan på områden som omfattas av biotopskydd eller strandskydd.

Ei instämmer delvis med förslaget.

Ei instämmer med utredningen att det är viktigt att kunna ge dispens för underhållsåtgärder som syftar till att upprätthålla drift- och elsäkerheten på ledningar. Avseende förstärkning av befintlig ledning menar dock Ei att undantag inte nödvändigtvis är bra att tillåta i och med att förstärkning skulle kunna kräva att ledningsgatorna breddas. Ei anser att sträckning av ledningar fortsatt bör anpassas för att undvika områden med biotopskydd. Det kan finnas en poäng att inkludera klimatbehovet av ledningens utbyggnad som en formell post i ansökan om undantag, och förtydliga hur detta skall värderas i relation till biotopskydd.

Ei har inga synpunkter gällande förslaget om att strandskyddsdispens inte behöver sökas för byggnad och underhåll av starkströmsledning.

Förslag: Regeringen bör ta vidare redan inkomna förslag för hur elnätet snabbare ska kunna byggas ut: Överväg att begränsa Energimarknadsinspektionens skyldighet av att beakta sena remissyttranden.

Ei instämmer i förslaget.

Ei har i rapporten om kortare ledtider för elnätsutbyggnad (Ei R2023:09) utrett möjligheten att begränsa Ei:s skyldighet av att beakta sena remissyttranden men funnit förslaget juridiskt problematiskt. För att förslaget ska kunna tas vidare ser Ei att dessa juridiska utmaningar behöver lösas.

Ei noterar att gällande förslag för hur elnätet snabbare ska kunna byggas ut har Ei i rapport om kortare ledtider för elnätsutbyggnad (EiR2023:09) lämnat ytterligare förslag som kan beaktas.

Bedömning: Staten bör i högre grad samordna sitt arbete i tillståndsärenden och på sikt bör det införas en tillstånds- och tillsynsmyndighet.

Ei motsätter sig delvis bedömningen.

Ei instämmer i behovet av samordning, effektivisering och parallella processer, och arbetar inom sitt ansvarsområde för att utveckla arbetssätt för att förkorta den tid det tar att bygga kraftledningar.

Avseende kommissionens bedömning om att inrätta en central tillstånds- och tillsynsmyndighet så är bedömningen mycket övergripande och det är svårt för Ei att uttala sig om hur detta skulle påverka dagens tillståndsprocesser för koncessionsärenden. Ei anser att bildandet av en central tillstånds- och tillsynsmyndighet behöver utredas ytterligare för att Ei ska kunna ta ställning till

hur detta påverkar dels tillståndprocesserna för nätkoncession dels vilka konsekvenser det har på nätutbyggnaden i stort.

Ei vill lyfta att koncessionsärenden är komplexa där det krävs kompetens inom expertområdet för att kunna fatta välgrundade beslut. Ei ser att det finns risker med större organisatoriska förändringar kopplat till kompetensförsörjning med förseningar i tillståndsärenden som följd.

Ei anser att den myndighet som har tillstånds- och tillsynsansvar också bör ansvara för regelutveckling och vägledning. Annars finns det risk för att beslut tagna av en tillståndsmyndighet skulle kunna komma att skilja sig från den vägledning och regelutveckling som kontinuerligt sker på området vilket skulle det kunna leda till otydliga spelregler och därmed minska produktiviteten. Det betyder att om en central myndighet ska ges ansvaret för tillstånd och tillsyn behöver ansvaret även inkludera regelutveckling och vägledningsarbete.

Kapitel. 11 – Policyutveckling och försöksverksamhet.

Förslag: Regeringen ger i uppdrag till ett antal myndigheter att utreda förutsättningarna för s.k. regulatoriska sandlådor inom sina verksamhetsområden.

För Ei:s del kan förslaget anses genomfört då Ei i regleringsbrevet 2026 fått i uppdrag att identifiera regelverk för regulatoriska sandlådor vid utvecklingen av nettonollteknik i Sverige. Ei har inga ytterligare synpunkter på förslaget.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Ulrika Hesslow. Vid den slutliga handläggningen deltog även ställföreträdande generaldirektören och chefsekonomen Therése Hindman Persson och chefsjuristen Göran Morén samt analytikern Elin Spegel, föredragande.

Beslutet har godkänts digitalt och saknar därför underskrifter.

Ulrika Hesslow

Elin Spegel

Remissvaret publiceras på Ei:s webbplats.

2026-01-22

2025-104115-0003